

UABDIVULGA
 REVISTA DE DIVULGACIÓ CIENTÍFICA

ACTIVITATS

TESIS

ENTREVISTES

AVENÇOS

A FONS

ART I HISTÒRIA

Gustav Mahler. Foto: EMI

A FONS

'El espejo y la lámpara': una nova col·lecció de la UAB

Edicions UAB enceta la nova col·lecció 'El espejo y la lámpara' que reunirà assajos científics, socials i humanístics i que s'estrena amb quatre obres d'autors reconeguts: el catedràtic de Física de la UAB David Jou, la química universal Marie Curie, l'historiador i hispanista francès Pierre Vilar i el catedràtic de Psiquiatria de la UAB Adolf Toboña.

[+]

A FONS

Troben una pala de fusta de més de 7.000 anys a La Draga

La UAB i el CSIC han recuperat restes excepcionals en aquest jaciment lacustre del neolític entre les quals destaca una pala de roure d'uns 7.300 anys d'antiguitat, molt ben treballada i en bon estat de conservació. Els estudiants d'Arqueologia de la Universitat hi han participat fent les pràctiques de camp.

[+]

A FONS

Obert per excavació. La ruta Neandertal

El Centre d'Estudis del Patrimoni Arqueològic de la Prehistòria de la Universitat Autònoma de Barcelona (CEPAP-UAB) convida, durant els mesos de juliol i agost, a conèixer el treball dels arqueòlegs en dos jaciments de Lleida: Cova Gran (Les Avellanets-Santa Linya) i Roca dels Bous (Sant Llorenç de Montgai).

[+]

ENTREVISTES

Jean Guilaine ens parla sobre les xarxes a la Mediterrània Occidental durant el Neolític

"Hi ha una herència neolítica en tots nosaltres. La nostra societat urbanitzada emergeix ja llavors"

[+]

02/2012 - Noves eines per analitzar la música de Gustav Mahler

La música de la modernitat (des del segle XVIII), comptava amb una tradició, manllevada sobretot de la poesia, per associar significats amb sons: la música es podia "entendre". El formalisme del segle XX, però, radicalitzant certes idees romàntiques, ha acabat desproveïnt l'oient actual de les eines necessàries per escoltar a fons el missatge musical. Des del formalisme, però, no és possible aproximar-se a les músiques de Mahler ni d'altres autors coetanis de la manera com ells mateixos havien pensat ser escoltats. La semiòtica musical recupera eines oblidades, per recuperar el contacte directe amb el nostre llegat musical. Aquesta investigació de la UAB ens en presenta algunes d'inèdites per poder "entendre" una mica més la música de Mahler.

Referències

"Mahler's Wunderhorn Music: A Preliminary Interpretive Research on the Semantic Layer. In: Music, Senses, Body". Joan Grimalt. Actes del Ninth International Congress On Musical Signification, 19-23/09/2006, Università di Roma Tor Vergata. Publicat a Helsinki 2008.

"Is the Laughter a Musical Topic?". Joan Grimalt. Actes del Ninth World Congress of the International Association for Semiotic Studies, juny 2007, Helsinki-Imatra.

"Com escoltar música? Una història de la música en audicions". Joan Grimalt. Ed. Duxelm: Barcelona 2007. Publicat amb la col·laboració de la UIC i de l'Idec de la UPF.

La capacitat que té la música per evocar sensacions, idees, situacions o sentiments és un dels seus aspectes més valorats, des del Renaixement i fins avui mateix. Els sons musicals són capaços de desvetllar en la ment de qui els escolta amb atenció tot un món, un món musical, que es pot descriure o interpretar objectivament, basant-se en la història dels processos d'associació de significats, gràcies a la semiòtica i a mètodes humanistes interdisciplinaris. Aleshores, com és que se'ns ha fet tan estrany el llegat de la música artística? Com és que el nostre temps, músics inclosos, ha quedat tan desconectat del que diuen les obres de Haydn, Beethoven i companyia? Per què no tenen la presència, en la vida cultural de la majoria de la gent, que té la narrativa i el teatre, o fins i tot la poesia?

Això té una explicació històrica i estètica. El formalisme del segle XX ha acabat permeant la societat i desproveïnt-la de la capacitat d'escoltar la música a fons, captant-ne els significats. Escoltant d'aquesta manera, la dimensió màgica (l'adoració silenciosa) és, paradoxalment, l'únic que ens queda davant de l'obra clàssica. Però per a la música de la modernitat, la que va del s. XVIII fins a les avantguardes del segle passat –i més enllà en molts casos–, això és massa poc. La modernitat havia apostat pel *logos* (la capacitat d'enraonar, de parlar raonablement de les coses). El formalisme del segle passat, radicalitzant un idealisme d'arrels romàntiques, en canvi, desembocava en un retorn a la màgia perquè, limitant la música a la seva dimensió estructural, deixava l'oient sense eines per interpretar el que sentia. Aquest és un tret històricament pre-modern, anacrònic. Els nous compositors, d'ençà dels anys 1980s i de manera imparable, han anat posant les coses al seu lloc, i avui es pot dir que el formalisme ja és història del s. XX.

Mentrestant, la semiòtica musical recupera, per a l'oient actual, la possibilitat de lligar caps quan escolta la música del seu llegat. Normalment, ho fa assenyalant l'origen de tal o tal altre significat musical: per dir-ho en termes lingüístics, la seva etimologia. Actualment, els musicòlegs que segueixen refusant una dimensió semàntica en la música han quedat en minoria, i és corrent referir-se, d'una manera o altra, als seus significats.

Aquesta tesi presenta una manera inèdita d'interpretar analíticament i de classificar, gràcies a la semiòtica musical, les cançons orquestrals de Gustav Mahler sobre textos de *Des Knaben Wunderhorn*. Es considera que aquestes cançons i les quatre primeres simfonies de Mahler pertanyen a un mateix grup de la seva obra, i corresponen als anys 1888-1901. Les anàlisis de les cançons, que constitueixen el material bàsic de tot l'estudi, es presenten a la tercera part de la tesi.

Gustav Mahler és el compositor de moda, ja des d'abans del doble aniversari que acabem de celebrar: el 2010 hauria fet 150 anys, i el 2011 en feia cent que va morir. La seva obra és una síntesi del llegat clàssic i romàntic, però alhora fa de portal a les novetats del s. XX. Per a l'anàlisi semiòtica és una font inesgotable, per l'ambigüitat amb què fa servir els significats i les formes tradicionals, i per la diversitat d'elements i d'estils de la seva paleta. Metodològicament, les anàlisis segueixen l'escola de semiòtica musical dels deixebles d'Algirdas J. Greimas, especialment Márta Grabócz i Raymond Monelle, que va dirigir aquesta tesi fins al seu decés, el març de 2010.

Els resultats de les anàlisis s'organitzen seguint un "quadrat semiòtic" que el mateix Greimas va redissenyar, als anys 60 del segle passat. Aquesta representació estructural, però, no va ser el punt de partida de la tesi, sinó el d'arribada. De moment, els resultats de les anàlisis es van anar distribuint en calaixos i armaris, o millor dit, en unes categories col·lectives que en semiòtica s'anomenen isotopies. Més tard, el quadrat semiòtic es va revelar com una eina que, a més d'ordenar els significats, representa gràficament les relacions entre les quatre isotopies, com en un mapa estructural. Aquest mapa representa el món evocat per la música *Wunderhorn* de Mahler.

Entre tots els *topoi*, o significats musicals recurrents, que no havien estat descrits abans, destaquen la rialla musical i la marxa pastoral. El primer va ser reconegut internacionalment en un congrés recent, a Finlàndia, on es va presentar per primera

vegada. Pel que fa a la marxa pastoral, té una presència molt gran en aquesta fase primerenca de l'obra de Mahler, fins al punt que es podria considerar un tret distintiu del seu estil. Al capítol corresponent, s'estudien a fons les causes i conseqüències d'aquests dos *topoi*, no només en les cançons amb orquestra, sinó també amb les quatre primeres simfonies, que hi tenen lligams molt estrets.

Joan Grimalt
Departament d'Art i de Musicologia

joan.grimalt@esmuc.cat

 Obtenir en PDF

Si tens propostes: premsa.ciencia@uab.es

E-mail per rebre el nostre butlletí

Enviar